

Zopet spori v Jugoslovenskem učiteljskem udruženju

Pod tem naslovom je prineslo »Jutro« z dne 7. junija t. l. na 2. strani med svojimi beležkami ponatis iz glavnega glasila JRZ »Samouprava«, ki je poročala o zadnji seji glavnega odbora Jugoslovenskega učiteljskega udruženja. Seja se je vršila v Beogradu v dneh 4. in 5. junija t. l.

Ker ni še izšel oficialni komunike o poteku seje glavnega odbora JUJ in ker še niso objavljeni sejni sklepi, ki bi predložili širši javnosti dogodke na seji v pravi luči, zato podajam kot član glavnega odbora sledeče pojasnilo:

Razmere v JUJ od glavne skupščine leta 1937. v Novem Sadu, kjer se je pod strankarskopolitičnimi vplivi prvič pojavila opozicija s svojim agresivnim in nestvarnim nastopom, sploh niso urejene in je zato nemogoče govoriti o kakih zopetnih novih sporih.

Glavni odbor ima skupaj 44 članov. V njem je zastopalo sedaj opozicijo 6 članov. Dve mesti sta bili še prosti. Nezasedeni sta ostali, ker sta oba zastopnika zaradi nepravičnosti, ki so se dogajale na skupščini na kateri sta bila izvoljena in pri njihovi izvolitvi sami, osporjena. Končno odločbo naj bi prinesel zato na tej seji glavni odbor. Razprava in sklepanje tega vprašanja je bilo na dnevnem redu seje kot 7. točka. Oba osporjena zastopnika sta zahtevala, da kljub nepriznanemu mandatu prisostvujeta seji od otvo-

ritve dalje, oziroma sta potom zastopnika opozicije v glavnem odboru zahtevala, da se spremeni dnevni red in se vprašanje razpravlja kot prva točka. Ker je bilo to zaradi stvarnega dela, ki ga je glavni odbor pred obravnavo te točke moral izvršiti, nemogoče, in ker je bila stavljena zahteva ultimativno z grožnjo, da bodo sicer zapustili sejo vsi zastopniki opozicije, torej proti vsem principom, ki veljajo v vsaki organizaciji in v vsakem organizacijskem telesu, je glavni odbor, ki ni hotel in ni mogel sklepati pod vplivom pretnje, izpremembo dnevnega reda odklonil. Z obema osporjenima zastopnikoma iz Beograda, ki ju je naprosil predsednik glavnega odbora, naj zapustita sejo do obravnave njihove zadeve, se je tedaj demonstrativno odpravilo tudi vseh 6 zastopnikov opozicije v glavnem odboru. Pred tem je njih voditelj, predsednik sekcije za dunavsko banovino g. Motok, podal ustno izjavo, da zapuščajo sejo, ker glavni odbor ni osvojil stavljenega zahteva.

Navedbe, ki in kakor jih navaja »Samouprava« torej niso verodostojne.

V Ljubljani dne 7. junija 1939.

Metod Kumelj s. r.,
predsednik sekcije JUJ
za dravsko banovino v Ljubljani.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUJ

—l »Petletka za najbolj trpeče slovenske kraje je narodna in državna potreba.« Pod tem naslovom prinaša »Edinost« od 3. junija med drugim:

2. Odročni kraji zlasti v obmejnem potrebujejo najboljše javne nameščenice in naj ne bodo nekakšni kazenski kraji za službe kakršnih koli preganjancev! Posebna nagrada za uspešno službeno in javno delovanje naj ne bo vezana na osebo, temveč na kraj, ki se ga zato mora uvrstiti — po važnosti in resnični potrebi — za stalno v I. ali II. druginjski razred! Službena mesta v takih krajih naj zasedajo najbolj usposobljeni ljudje vselej samo po svoji prošnji, ne pa na sploh »po službeni potrebi«, namreč ne nekako kazensko! Poslednje bi značilo očito zapostavljanje in žalitev kraja in tamkajšnjega ljudstva.

—l »Gradimo obmejne šole!« je naslov članka v »Jutru«, ki pravi med drugim:

V resnici smo že prispeli na visoko stopnjo, kar zadeva šolstva, posebno v Sloveniji, vendar še marsikje primanjkuje šol, da bi se mladina laže izobraževala. Koliko telesne in duševne moči zgubijo otroci ob dolgih dnevnih hujah po blatu, mrazu in vodi v šolo, slabo oblečeni in obuti, lahko pač presodi vsak tisti, ki je imel le količkarj prilike hoditi v od-

daljeno šolo. Z veseljem lahko sprejememo razumevanje in ljubezen ljudstva do šole in ne zamudimo ugodne prilike, ki nam jo nudi obmejni prileški kmet. Če se bodo onim na Gomili izpolnile želje, da bi nekoč videli šolo na prijaznem hribčku, bo lahko z njimi ponosen ves narod, da je postavil novo šolo — novo kulturno svetilišče in s tem pomagal dvigniti kulturno stopnjo jugoslovenskega naroda. Z graditvijo šole pa se bo tudi okrepila narodna zavest v naših mejnih krajih; saj nam je znano, da je le-ta postala v zadnjem času zelo mlačna, pod vplivom in propagando tujega duha. Šola na Gomili naj bi bila poleg izobraževališča tudi močna trdnjava narodne zavednosti. E. V.

—l »Večernik« od 1. junija prinaša pod naslovom »Obmejnim krajem nova šolska poslopja!« med drugim tudi:

V dvajsetih letih se stanje šolskih poslopij ni mnogo spremenilo. Najbolj prednjači v tem oziru okraj Maribor levi breg. Kakor je bilo tam glede šolskih poslopij ob prevratu, tako je še sedaj. Povečalo se je le število učencev. Tako manjka v dravogradskem okraju na 14 šolah 22 učnih sob, v mariborskem okraju levi breg na 22 šolah 60 učnih prostorov in v ljubotemskem okraju 42 učnih prostorov. Podobno je seveda v ostalih okrajih.

Popravek

Gospod urednik!

V Vašem cenjenem listu z dne 25. maja 1939. ste pod naslovom »Darovalci za Prešernovo rojstno hišo« prinesli med drugim tudi tale dva stavka:

1. Ljubljanska Mladika je izdelala po vzorcih iz narodnega muzeja vso posteljnino za posteljo in zibko pod vodstvom Kristine Hafnerjeve in Jožice Likozarjeve.

2. Sorazmerno s številom dijaštva je pa največ žrtvovala škofijska gimnazija v St. Vidu, kjer pride na vsakega dijaka prispevek din 4,26.

To poročilo ste povzeli po obvestilu kralj. banske uprave o darovalcih za Prešernovo rojstno hišo, vendar pa ni povsem točno. Ljubljanska Mladika je internat in ni isto kakor II. dekliška ljudska šola, ki je začasno nastanjena v poslopju Mladike. Tudi je k znesku, ki so ga učence te šole darovale za Prešernovo rojstno hišo v denarju, prišteti tudi vse izdatke za opremo in je zato povprečna vso-

ta, ki odpade na eno učenko te šole, neprimer- no višja. Pravilno bi se stavka morala glasila:

K 1. Učenke četrtega razreda II. dekliške ljudske šole na Mladiki so izdelale po vzorcih iz Narodnega muzeja vso posteljnino za posteljo in zibko in prte za mize pod vodstvom njihove učiteljice Jožice Likozarjeve.

K 2. Sorazmerno je pa največ žrtvovala II. dekliška ljudska šola v Ljubljani, kjer pride na vsako učenko prispevek din 18,05.

Ker je javnost za te stvari zelo občutljiva, Vam bom zelo hvaležna, če prinesete to pojasnilo v Vašem cenjenem listu.

Z odličnim spoštovanjem

upraviteljica II. dekliške ljudske šole na Mladiki v Ljubljani.

Krista Hafner

Ljubljana, dne 2. junija 1939.

Opomba uredništva: Radi priobčujemo gornji popravek. Pripominjamo le, da smo prejeli članek »Darovalci za Prešernovo rojstno hišo« od prosvetnega oddelka kraljevske banske uprave s prošnjo za priobčitev.

Mladinska matica

—mm Ekspedicija knjig Mladinske matice po pošti in po avtobusih se je pričela v soboto, 3. t. m., in se vrši vse te dni. Ekspedicija po železnici se začne v kratkem.

—mm Kdor še ni nakazal obroka za knjige, naj to nemudoma stori. Ponovno poudarjamo, da plačujejo učenci naročnino letos v 10 obrokih po din 2,50. Na zadevna vprašanja uprava zaradi stroškov ne more odgovarjati vsakemu posebej.

—mm V »Mladem Jutru« od 4. junija t. l. pripoveduje I. Župančič naši mladini na široko o krasni slikanici »Dedek Miha«. Med drugim pravi, da je ta knjiga med najcenejšimi in najboljimi slovenskimi slikanicami, in čestita ilustratorju M. in R. Klopčič, avtorici verzov A. Černejevi in založnici Mladinske matice za ta lepi dar slovenski mladini.

—mm Nova izvirna slikanica. Pod tem naslovom je prinesel »Slovenski Narod« od 28. maja t. l. daljšo oceno o »Dedku Mihi«, kjer stoji med drugim: »Naša deca je dobila za konec šolskega leta prekrasen dar iz rok Mladinske matice, sekcije JUJ v Ljubljani. Mariborska profesorja Marta in Radovan Klopčič sta narisala povest o dedku Mihi, ki je izdelal za obisk svojih dveh vnukov police igrač. V knjigi se razvija pred nami pisano

dejanje, kako nastanejo različne piščalke, pajaci, kokoške, račke, pa vlak in avto, da, cel kolodvor in mnoge druge prečudne zadeve, ki zanimajo naš mladi svet. Knjiga »Dedek Miha« vsebuje 43 celostranskih večbarvnih ilustracij, oba Klopčiča sta se nam predstavila kot dobra ilustratorja, in sicer, ki nam jo podajata, pred nami lepo in pristržno oživi. V nadaljnjem hvali kritik verze Anice Černejeve in M. M., ki hoče s to lepo slikanico uvesti tudi pri nas drugod še ukoreninjeno navado, da se nagradijo pridni učenci ob koncu šolskega leta z dobro knjigo.

—mm O slikanici »Dedek Miha« prinaša »Jutro« od 28. maja t. l. sledečo kratko oceno:

Za konec šolskega leta je Mladinska matica v Ljubljani pravkar izdala izvirno slikanico »Dedek Miha«. Na pesniško besedilo Anice Černejeve sta Marta in Radovan Klopčič v barvah naslikala prigode dedka Mihe. V knjigi, ki je lepo opremljena in se še s strani ni uvrščala med naše najimnitnejše slikanice, se vrste pred nami — ne izmišljena pustolovstva ali pravljica dejanja, marveč oblike dela in uspehi truda! Zakaj dedek Miha ume izdelovati najrazličnejše igrače in tako slikanica igraje kaže otroku, kako nastajajo hišice, figure, pajaci, vlaki, avtobusi, letala, ska-

kački in druge igrače, ki vzpodbujajo otroško domisljijo in oživljajo njegov svet. Gladko tekočim in prijetnim verzom Černejeve sta Marta in Radovan Klopčič pridružila 43 večbarvnih slik, ki bodo s svojo razgibanostjo in stvarno vsebino nedvomno pritegnile in osvojile mladega čitatelja. Cena slikanice (35 din)

Učiteljski pravnik

§ N. K. in T. R. Č. Odgovor na svoje vprašanje najdete v razsodbi in navodilih, priobčenih v štev. 41. »Učiteljskega tovariša« pod naslovom »Stanarina z neučitelji poročnim učiteljicam, ki ne živijo z možem v istem kraju.

—§ Dvomesecna podpora po § 95. U. Z. Razsodba drž. sveta št. 22.710/38 z dne 22. novembra 1938. Razlogi:

Državni svet je ugotovil, da po § 95. uradniškega zakona žena in otroci umrlega državnega uslužbenca ne tvorijo enega subjekta glede pravice na dvomesечно posmrtno podporo, ampak je pravica otrok do posmrtnih podpore nezavisna od pravice žene. Če so torej prošnji za dvomesечно podporo vložili otroci, mora oblast ugotoviti samo to, ali izpolnjujejo otroci pogoje za podporo. Če se ugotovi, da otroci te pogoje izpolnjujejo, t. j. da nimajo dohodkov iz premoženja, je s tem ugotovljeno, da imajo pravico za dvomesечно podporo. Če ima vdova premoženje ali dohodek, je to ovira samo za vdovo, da bi dobila dvomesечно podporo, ne pa tudi za otroke.

Učiteljska tiskarna

—t Naročajte že sedaj »Ročni zapisnik za šol. leto 1939./40.«! V njem dobite važna in potrebna navodila, ki se tičejo stanovskega pravnih in osebnih vprašanj. »Ročni zapisnik« je prepotrebna knjižica za šolo in dom, brez nje ne more biti niti eden izmed članov učiteljskega stanu, če hoče pravilno in pravočasno zadostiti vsemu, kar je v zvezi z osebnimi uradniškimi pravicami.

—t Zemljevid škofjeloškega in kranjskega sreza je izšel. Zemljevid je ličen litografski izdelek v merilu 1 : 50.000 in stane le 180 din. Vabimo šolska upraviteljstva, da si ga čim prej nabavijo.

Šolski radio

—r XXXII. Torek, 13. maja: Po Bosni in Dalmaciji, predava g. Vinko Rupnik. — II.—III.

Stanovska organizacija JUJ

Iz društev

Vabila

= JUJ SRESKO DRUŠTVO KAMNIK bo zborovalo 17. junija 1939. v Kamniški Bistrici. Dnevni red: 1. Ob 8. uri: Učni nastop g. sreskega šolskega nadzornika Al. Nečime na drž. deški ljudski šoli v Kamniku. 2. Razgovor o nastopu. 3. Zborovanje sreskega društva v Kamniški Bistrici: a) Poročilo društvenih funkcionarjev. b) Razgovor o aktualnih šol. vprašanjih. c) Slučajnosti. — Odhod v Kamniško Bistrico po razgovoru o nastopu. V primeru slabega vremena se vrši društveno zborovanje na deški ljudski šoli v Kamniku. K polnoštevilni udeležbi vabi — uprava.

= JUJ — SRESKO DRUŠTVO V KOZJEM ima zborovanje dne 10. junija ob 10. uri v šoli na Pilstanju. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Situacijsko poročilo predsednika. 4. Predlogi za banovinsko skupščino. 5. M. Koželj predava: Spoznavanje šolskega okoliša. 6. Izbor delegatov za banovinsko in glavno skupščino. 7. Predlogi in slučajnosti.

Odbor.

Poročila

+ JUJ — SRESKO DRUŠTVO V LJUTOMERU je zborovalo 6. maja pri Sv. Jurju ob Ščavnici. Članstvo je bilo zbrano malone polnoštevilno in ga je tovariš predsednik prisrčno pozdravil.

V svojem situacijskem poročilu je omenil važnejše dogodke zadnjega časa: sprejetje drž. proračuna in oni priboljšek, ki smo ga deležni z njim. Uradno potovanje bana dr. Natlačena, ki je v Gornji Radgoni sprejel tudi deputacijo našega društva, pri čemer je tovariš Mavrič še podčrtal, da narodne mlačnosti in malodušnosti nikakor nista kriva šola in učiteljstvo.

Sledilo je situacijsko poročilo o delu glavnega odbora in sekcijske uprave, ki ga je podal tov. Ivanjšič.

Med dopisi se je poleg drugega osvojil sklep, da se polnoštevilno udeležimo jubilejnega zborovanja ptujskega sreskega društva.

O materi — vodnici in vzgojiteljici je nato govorila tov. Potočnikova. Poleg tega je poročala tudi o pripravah za akademijo odseske učiteljice, ki bo 24. junija v Ljutomeru.

Za letošnje skupščine sta bila izvoljena kot delegat tov. Jože Kocbek, za njegovo namestnico pa tov. Potočnikova.

Ob sklepu je tov. Stopar zopet apeliral na navzoče, naj skušajo pritegniti v organizacijo vse tiste, ki še vedno stojijo ob strani in le uživajo sadove borbe, čeprav morda redke in skorajda neznatne. Njuno nam je potrebna strnjeno, sicer se teh skromnih uspehov ne bo. In bomo še bolj igrača muhavosti dnevnih razmer.

K. Maurič, preds. M. Burjeva, tajnica.

+ JUJ — SRESKO DRUŠTVO CELJE je zborovalo dne 6. maja v Celju ob udeležbi 152 članov. Tov. predsednik je uvodoma pozdravil g. šolskega nadzornika tov. R. Pestevskega in čestital tov. R. Wudlerju k okrevanju po težki bolezni. Članstvo se je poklonilo spominu preminulih zaslužnih tovarišev Miloša Levstika, Gvidona Srahotnika, Ivana Burdiana in Ivana Kunštiča.

Sledilo je situacijsko poročilo. Glede na evropske politične prilike je bila podčrtana potreba intenzivnejšega in sistematičnega narodno obrambnega dela, v katerem naj se združujejo vse moralne in materialne sile naroda. Da bo moglo učiteljstvo tu najuspešnejše sodelovati, mu je treba dati polno pravno in gmočno sigurnost ter podporo vse naše javnosti. Podano je bilo poročilo o zboru društvenih predsednikov v Ljubljani. Poudarjena je bila važnost dobrih stikov med prosvetno upravo in organizacijo, ki so v zadnji dobi dali v večini banovin koristne rezultate zlasti

v personalni politiki. Novi finančni zakon prinaša učiteljstvu nekaj dobrin. Slej ko prej pa je materialni položaj državnega uradništva nadvse težak. Z zadovoljenjem je bilo sprejeto na znanje, da humanitarne ustanove javnih nameščenecv niso več ogrožene v svojem obstoju. Iz situacijskega poročila sekcije JUJ Ljubljane je bilo razvidno, da vodi ta vsa vprašanja stanu in šolstva v stalni evidenci ter posveča njih pravilnemu reševanju veliko in smotreno aktivnost. Iz letnega poročila Učiteljske gospodarske in kreditne zadruge v Celju je bilo razvidno, kako se ta važna stanovska ustanova zdravo in stalno razvija, saj izkazuje lani svoj dolejši največji letni promet nad 1.800.000 din. V primeru večjega števila prijav članstva se bo društvo udeležilo 10. junija proslave 70letnice obstoja prvega slovenskega učiteljskega društva v Ptuj, ki mu je baš Celje kot drugo sledilo l. 1870. Za delegata za obe skupščini JUJ je bil poleg tov. predsednika izvoljen tov. Pogačnik.

Prečitana je bila razprava Avgusta Gaberškove »Vas v Halozah«, objavljena v reviji »Dejanju«. Ta socialno-gospodarska slika kraja je vzorno delo slovenske učiteljice, ki je znala doživeti svoje okolje globoko v njegovih težkih, temeljnih problemih.

Prof. g. dr. Pavel Strmšek je imel aktualno predavanje »Med osnovno in srednjo šolo«. Obravnaval je problem in namen študiranja, prehod otroka na srednjo šolo, razmerje med domom, šolo in družbo, problem šolskega spričevala ter ovire, ki se stavijo nasproti otroku ter vzgojnimi in učnim uspehom v šoli. Prikazal je, kako naj se mladina navaja k resnemu delu in k službi večnostnim idealom. Pri tem ni koristna natrpanost mladine s snovjo, nego razvoj njenih umskih sposobnosti. Samo vzgojitelj optimist more z optimizmom navdajati rastočo generacijo, ki ji želimo, da si iz grozečih katastrof reši vsaj kosček sreče. Predavatelj, ki je vzgojitelj z bogatimi izkušnjami in plemeniti prijatelji mladine, je znal globoko poseči v probleme sodobne vzgoje ter o njih razpravljati z veliko odkritostjo. Prav zato je njegovo obširno predavanje doseglo izredno dober uspeh.

Fran Roš, preds. Adolf Jagrovič, tajnik.

+ JUJ — SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA je zborovalo dne 6. maja t. l. v Lescah.

Navzočih 46 članov.

Po pozdravu vseh navzočih, posebno še novo pristopivših tovarišic in tovarišev, je predaval dr. Valter Bohinjec o planinski flori in njeni zaščiti. Članstvo je z zanimanjem sledilo predavanju, ki je bilo združeno s krasnimi skioptičnimi slikami, ki so pokazale vse večje zaščitene prirodne spomenike in narodne parke izven naših mej po širnem svetu. Posebno je g. predavatelj še poudarjal, koliko se je o zaščiti narave storilo pri slovenskih narodih, zlasti še v prepleti Jugoslaviji, ki je tako bogata na prirodnih spomenikih. Članstvo se je g. predavatelju za njegovo vzorno predavanje najpriščneje zahvalilo.

Pri obravnavi dopisov se je prečitala tudi resolucija Kmetijske zbornice za boljše šolstvo. Učiteljstvo društva radovljjskega sreza odobrava protest predsedniškega zbora sreskih društev z ozirom na resolucijo Kmetijske zbornice v celoti, dodaja pa še svoj sledeči predlog:

Teoretični kmetijski pouk se je izkazal v praksi brez uspehov. Šole bi potrebovale večje torišče za svoje delovanje, kjer bi se mogle vse krajevne kmetijske panoge praktično izvajati. Zato predlagamo, naj najde Kmetijska zbornica možnost, da se vsaki šoli dodeli dovolj veliko posestvo z vsemi potrebnimi objekti za izvajanje praktičnega kmetijstva.

Tovariš Bulovec poroča, da se je ustanovil »Mladinski odsek SPD« s sedežem v Radovljici in prosi tovariše in tovarišice, da obveste mladino sosednjih šolskih okolišev v svrhu pristopa k omenjenemu odseku. Mladina bo uživala v planinskih domovih iste ugodnosti kot ostali člani SPD.